

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

**Дипломна робота
магістра**

з теми «**ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ
НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ ФУНКЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ
ЗАСОБАМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DO2p – M20z,
спеціальність 012 Дошкільна освіта
освітньо-професійна програма Дошкільна
освіта (за умовами перехресного вступу)
Миронець Ангеліна Іванівна

Керівник: **Галаманжук Л. Л.**, доктор
педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Єдинак Г. А.**, доктор наук з
фізичного виховання і спорту, професор

Кам'янець-Подільський – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РУХОВОЇ ФУНКЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ	7
1.1 Теоретичні аспекти розвитку рухової функції у дітей на сучасному етапі.....	7
1.2 Корекція рухової функції дошкільників засобами фізичного виховання.....	18
1.3 Деякі підходи до формування змісту педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників.....	25
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	30
2.1 Методи дослідження.....	30
2.2 Організація дослідження.....	33
РОЗДІЛ 3. ЧИННИКИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК РУХОВОЇ ФУНКЦІЇ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	35
3.1 Аналіз рівня розвитку рухових функцій дітей у 5-7 років	35
3.2 Зміст деяких чинників, що визначають управління руховою діяльністю дітей у 5-7 років.....	43
ВИСНОВКИ	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. На сьогодні, незважаючи на успіхи сучасної науки, кількість дошкільників із порушеннями рухових функцій різного походження не зменшується, а за окремими даними продовжує зростати. У розвинених країнах світу вирішення наявних у цьому зв'язку проблем відносять до складу пріоритетних, у тому числі в наукових дослідженнях. У нашій країні вони тільки починають набувати належного, комплексного розроблення: поміж парламентарів і політиків, фахівців-теоретиків із дошкільної педагогіки і психології у державних і громадських організаціях [53].

У працях педагогів з питань формування рухової активності, було доведено, що розвиток і здоров'я дітей дошкільного віку залежить від оптимального рівня рухової активності, оскільки її недостатність або надмірність сприяє затримці росту та розвитку, знижує робочі й адаптивні можливості організму. Чисельними дослідженнями вчених: О. Аксьонової, Є. Аркіна, Є. Вавілової, Е. Вільчковського, Л. Волкової, Т. Глушанок, О. Гнізділової, Н. Денисенко, Ю. Змановського, В. Сухарева, Г. Шалигіної та інших встановлено безперечний вплив рухів на здоров'я дитини, оскільки вони є біологічною потребою її організму від народження та природною необхідністю в її розвитку. Важливість рухової активності підкреслюється також у дослідженнях когорти педагогів і психологів: О. Богініч, Є. Вавілової, С. Волкової, Л. Глазиріної, Н. Денисенко, О. Дубогай, Ю. Змановського, Л. Карманової, О. Крилової, М. Маханьової, І. Муравова, М. Рунової, В. Спіріної, Т. Таллер, В. Теленчі, В. Фролова, Г. Юрко та інших. Питання оптимізації режиму рухової активності дітей у дошкільних навчальних закладах ґрунтовно висвітлено у працях Е. Вільчковського та М. Єфименка. Загальні положення про значення рухової активності у процесі фізичного виховання дітей дошкільного віку розглядаються у

роботах О. Бикової, О. Богінч, Н. Денисенко, Т. Дмитренко, М. Рунової, Т. Осокіної та ін. Так, згідно даних науковців у галузі дошкільної освіти, частка таких дітей із недостатнім розвитком рухової функції дошкільників наприкінці минулого століття склала біля 42 % від загальної кількості новонароджених. Труднощі, що супроводжують осіб з недоліками розвитку рухової функції у під час їхньої життєдіяльності надзвичайно серйозні: для багатьох вони стають непереборними у соціальній адаптації, вони поступово втрачають надію на краще працевлаштування, відчують свою непотрібність, замикаються у собі [8; 9; 21; 40; 55].

В останні роки в багатьох країнах (у тому числі нашій), здійснюються спроби використати традиційні та нетрадиційні засоби фізичного виховання в якості навчальних і розвивальних заходів. Разом з тим, для ефективного впровадження таких заходів для визначених цілей необхідний комплексний науковий аналіз впливу дозованих фізичних навантажень на моторну, психічну сферу дошкільників, використання таких методів, що дозволять отримати об'єктивну інформацію щодо результатів впливу таких заходів [36; 47; 49; 67; 68].

Проте, такі дослідження в Україні майже мало проводяться, відсутній чіткий аналіз застосування диференціації педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників за допомогою методик дозованих фізичних навантажень. У цьому зв'язку, обране нами теоретико-практичне дослідження потребує вирішення і полягає у вивченні педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників засобами фізичного виховання. Це зумовлено тим, що сьогодні необхідно відійти від розуміння категоріального поняття «здоров'я людини» і виходити з факту, що фізична культура та засоби фізичної культури, фізичного виховання зокрема спрямовані на максимально можливий розвиток життєздатності та соціалізації дитини дошкільного віку, її тілесно-рухових і психічних можливостей, наданих

природою та таких, що є наявними у даний конкретний період життя дитинства [33, с. 18].

Тому знання на етапі дошкільного періоду тенденцій, що зумовлені психофізичними особливостями становлення особистості та пов'язаними із специфікою розвитку рухової функції у дітей, сприятимуть збільшенню позитивного ефекту від педагогічного впливу на різні сторони життєдіяльності дошкільників [51; 57; 61].

Роботу виконано згідно плану науково-дослідної роботи на 2019-2024 роки науково-дослідної лабораторії «Гендерні профілактично-оздоровчі технології фізичного виховання та реабілітації» Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка за темою «Програмування профілактично-оздоровчих і розвивальних технологій фізичної активності дітей та молоді».

Мета дослідження – визначити експериментально умови і чинники, що визначають можливість дієвої диференціації педагогічного впливу під час занять фізичними вправами для розвитку рухової функції дошкільників.

Завдання дослідження:

1. Визначити за даними джерел інформації психолого-педагогічні аспекти диференціації впливу на розвиток рухової функції дітей дошкільного віку засобами фізичного виховання.

2. Визначити методичні засади диференціації педагогічного впливу при розвитку рухової функції в дошкільників.

3. Сформувати організаційно-методичні умови диференціації педагогічного впливу під час занять фізичними вправами для розвитку рухової функції в дошкільників.

Об'єкт дослідження – розвиток рухової функції дошкільників.

Предмет дослідження – диференціація педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників засобами фізичного виховання.

Методи дослідження: загальнонаукові, педагогічні, психологічні, соціологічні, математичної статистики.

Практичне значення одержаних результатів полягає у визначенні критеріїв і показників, урахування яких в педагогічному процесі при розвитку рухової функції в дошкільників на заняттях із фізичного виховання сприятиме поліпшенню якості вирішення цього та інших завдань розвивального змісту.

Апробація результатів дослідження. Положення, що висвітлені в дипломному проекті магістра, було представлено й апробовано на наукових конференціях. Основними з цих конференцій були: V Міжнародна науково-практична «Актуальні проблеми розвитку фізичної культури спорту і туризму в сучасному суспільстві» (Івано-Франківськ, 2020), звітні науково-практичні аспірантів, викладачів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020-2021).

Публікації. Основні результати дослідження за темою дипломного проекту магістра викладено в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

ВИСНОВКИ

1. Розробленість змісту рухової діяльності дітей з різними особливостями розвитку рухової функції у фізичному вихованні на сучасному етапі відзначається недостатніми обсягом і якістю, насамперед у частині даних про закономірні тенденції, статево-вікові й зумовлені формою захворювання особливості моторного, інтелектуального розвитку, що не сприяє формуванню максимально узгодженого з результатами цих процесів змісту індивідуальних рухових програм. При цьому, недостатня увага приділяється також визначенню організаційно-методичних засад розвитку моторної функції дітей з різними особливостями розвитку рухової функції у процесі фізичного виховання в закладі дошкільної освіти та (або) при реалізації інших форм, способів видів педагогічного впливу при розвитку таких дітей у зв'язку із недооцінкою провідної ролі в їхній життєдіяльності та невиправдано великим акцентом на інтелектуальний розвиток порівняно з фізичним.

2. Незадовільний стан розвитку моторної функції під час фізичного виховання дітей з різними особливостями розвитку рухової функції значною мірою зумовлений об'єктивними причинами: відсутністю відповідної наукової концепції, єдиних стандартів організації і програмно-нормативного забезпечення такої рухової діяльності; неузгодженістю дій органів освіти і науки, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціальної політики в організації, реалізації заходів з покращення фактичного стану таких дітей; незначною кількістю наукових розробок в означеному напрямі; дуже низьким охопленням дітей різними формами оздоровчої рухової діяльності; незадовільним фінансуванням і матеріально-технічним забезпеченням спеціальних закладів освіти.

Суб'єктивними причинами існуючого стану є низька активність спеціальних установ і закладів з формування у дітей з різними

особливостями розвитку рухової функції та їхніх батьків навичок ведення здорового способу життя із використанням засобів фізичного виховання, ціннісних орієнтацій перших на фізичне вдосконалення, бажань і дієвих мотивів використовувати ці засоби у повсякденному житті.

3. У показниках фізичної активності мають несуттєві розбіжності між дівчатками і хлопчиками з різними формами рухової функції 5-7 років, що необхідно враховувати під час розроблення програм їхньої фізичного виховання для забезпечення оптимальних параметрів педагогічного впливу означеної спрямованості. У період 5-7 років усі компоненти загального інтелекту були найбільш розвинутими в дітей з особливостями розвитку рухової функції, тоді як найменше – в однолітків з геміпарезом, а середній результат було одержано в дітей зі спастичною диплегією. Перевага представників перших двох груп над іншими досягається неоднаково: над однолітками зі спастичною диплегією – за рахунок кращого розвитку вербальних функцій та функцій пам'яті й уваги, що задіяні у виконанні відповідно субтесту «Розуміння» і «Кодування». Досягнення переваги дітей з особливостями розвитку рухової функції над однолітками з геміпарезом відбувається за рахунок кращого розвитку всіх функцій, окрім вербальних в обізнаності про докільця і невербальних функцій в запам'ятовуванні цифр. Означені функції були найбільш розвинутими в 7-річних дітей з геміпарезом.

4. Для дітей з особливостями розвитку рухової функції 5-7 років характерне зниження м'язової сили, підвищення м'язового тону у кінцівках та зменшення рухливості у суглобах кінцівок. Про це свідчать такі дані:

- ніхто з дітей не досягає норми у силі м'язів рук та ніг, але 24 % дітей виконують рухи у повному обсязі під дією сили ваги і при невеликій зовнішній протидії у верхніх кінцівках; 48 % – у нижніх. 28 % дітей виконують рухи верхніми кінцівками та 32 % нижніми кінцівками у повному обсязі під дією тільки сили ваги; 60 % дітей відчуває важкість різного

ступеня при виконанні довільних рухів верхніми кінцівками, 28 % – нижніми;

– нормальний м'язовий тонус згиначів та розгиначів передпліччя спостерігається тільки у 12 % дітей; значне підвищення м'язового тону, ускладненість пасивних рухів у верхніх кінцівках притаманна 52 % дітей; у незначне підвищення м'язового тону спостерігається у 24 % дітей. Ригідності м'язів задньої поверхні стегна не спостерігається, але у 60 % має місце високий м'язовий тонус, при якому навіть пасивні рухи у суглобах ускладнені. Незначне підвищення м'язового тону притаманне 12 % дітей, з нормальним м'язовим тонусом немає жодної дитини;

– знижена рухливість кульшового суглобу більш як у 84 % дітей; тільки у 4 % дітей в нормі наявне активне згинання, у 8 % – пасивне згинання кульшового суглоба. При дослідженні рухів у колінному суглобі ми дійшли таких результатів: активне згинання знижене у 68 %, пасивне – у 48 %. Розгинання активне знижене у 76 %, пасивне – у 48 %. При цьому 12 % дітей можуть нормально виконувати активне згинання і 8 % – розгинання. Пасивне згинання у нормі виконують 32 % дітей, розгинання – 44 %;

– у 12 % дітей є туго-рухливість плечового суглобу, інші 12 % нормально виконують активне згинання і 4 % – розгинання. Активно відводити руку в плечовому суглобі можуть 16 % дітей, пасивне відведення є дещо кращим;

– при обстеженні ліктьового суглобу виявлено, що контрактура наявна лише у 16 % дітей. Функцію активного згинання виконує 56 % дітей, пасивного згинання – 64 %, активного розгинання – 44 %, а пасивне – 48 %.

5. Систематизацією результатів анкетного опитування фахівців-практиків (з фізичної реабілітації, інструкторі з фізичної культури, вихователів) спеціальних закладів дошкільної освіти та експертною оцінкою їхніх відповідей визначено: у спеціальному закладі дошкільної освіти тижнева рухова діяльність дітей повинна передбачати три заняття з

фізичного виховання і два – лікувальної фізичної культури, щоденні ранкову гімнастику, рухливі хвилинки, масові оздоровчі заходи. Зміст рухової діяльності в обох випадках формують з традиційних (гімнастика, плавання, рухливі ігри, легка атлетика, вправи на фітболах) та нетрадиційних для фізичного виховання (дихальна гімнастика) видів вправ.

6. Сприятиме розв'язанню проблеми розвитку моторної функції дітей дошкільного віку за допомогою засобів і методів фізичного виховання комплекс таких організаційно-методичних умов, пов'язаних із виявом: закономірних тенденцій, психофізичного розвитку і зумовлених особливостями розвитку рухової функції; показників фізичної активності дітей з особливостями розвитку рухової функції як психолого-біологічної основи їх рухової діяльності для максимального узгодження параметрів цієї діяльності та особливостей передачі навчальної інформації з природним перебігом означених процесів; порівняння форм, засобів фізичного виховання, що використовуються у руховій діяльності дітей та фізично здорових однолітків, а також змісту чинників, які визначають управління їх психофізичним станом під час занять з фізичного виховання в закладі дошкільної освіти, як педагогічної основи в частині організаційно-методичного забезпечення такої діяльності дітей з особливостями розвитку рухової функції, передусім в аспекті вибору найбільш ефективних видів вправ і оптимальних форм організації фізичного виховання; визначення, враховуючи положення теорій управління і створення адаптації, оптимальних параметрів фізичних навантажень та формування змісту інших складових педагогічного впливу в частині ефективної реалізації організаційно-методичного забезпечення розвитку рухової функції дітей у процесі фізичного виховання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азарський І. М., Азарська О. О. Нові педагогічні та психологічні програмні можливості для педагогів у роботі з дошкільниками : навч. посіб. Хмельницький : Поділля, 2001. 147 с.
2. Аркин Е. А. Ребенок в дошкольные годы (в двух частях) / Под ред. А. В. Запорожца и В. В. Давыдова. М.: Издательство «Просвещение», 1998. 173 с.
3. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ : Дошкільне виховання. 2012. №7. С. 4-23.
4. Бальсевич В.К. Физическая культура для всех и для каждого. Москва. Педагогика, 1999. 211 с.
5. Банникова Т.А., Стрельцов В.П. Технологические основания физкультурной тренировки старших дошкольников // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2003. № 4. С. 20–23.
6. Бар-Ор О., Роуланд Т. Здоровье детей и двигательная активность : от физиологических основ до практического применения / пер. с англ. И. Андреев. Київ : Олімп. л-ра, 2009. 528 с.
7. Бех І.Д. Виховання особистості : підручник. Київ : Либідь, 2008. 848 с.
8. Богуславская З.М. Подвижные игры для детей дошкольного возраста. М.: Просвещение, 1999. 85 с.
9. Борисенко А.Ф. Руховий режим дошкільників. Київ. Освіта, 2002. 190 с.
10. Бортфельд С. А., Рогачева Е. И. Лечебная физкультура: учеб. пособ. Л. : Медицина, 1986.169 с.
11. Бурыгина А. Д., Дриневский Н. П., Витринская О. Е. Изучение в сравнительном аспекте состояния внутренней среды организма здоровых

детей и детей с некоторым гомеостатическим показателям. *Вестник физиотерапии и курортологии*. 1998. № 3. С. 20–23.

12. Быкова В. Л., Литван Р. А., Козлова Н. А. Социально-педагогическая поддержка личности ребенка в условиях учреждения дополнительного образования детей : учеб. пособ. Челябинск, 2001. 105 с.

13. Вайнбаум Я.С. Гигиена физического воспитания. Москва. Просвещение, 2000. 176 с.

14. Витензон А. С. Закономерности нормальной и патологической ходьбы человека. М. : ЦНИИПП, 1998. 271 с.

15. Вільчковський Е.С. Фізична культура дітей дошкільного віку. Київ: Здоров'я, 2002. 205 с.

16. Вільчковський Е.С., Курок О.І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. 428 с.

17. Волошин П. В., Шестопалова Л. Ф., Подкорытов В. С. Клинико-психологические детерминанты эффективности реабилитационных программ у детей. *Соціальна педіатрія*. 2005. С. 48–49.

18. Восстановительное лечение детей с заболеваниями опорно-двигательного аппарата / Под общ. ред. В. А. Андрианова. СПб, 2001. 133 с.

19. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. М., 1960. С. 16–54.

20. Выготский Л. С. Развитие трудного детства. *Основные проблемы педологии в СССР*. 1936. С. 12–29.

21. Глазиріна Л.Д., Овсянкін В.О. Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку: Посібник для педагогів дошкільних закладів. Харків, 2003. 173 с.

22. Грец Г. Н. Методические приемы восстановления двигательной функции человека с использованием тренажеров, обеспечивающих «силовые

добавки» в процессе выполнения движений : автореф. дис...канд. пед. наук : 13.00.04 ВНИИФК. М., 1998. 22 с.

23. Діти і соціум : Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія /наук. ред. А.М. Богуш; за заг. ред. Н.В. Гавриш. Луганськ : Альма-матер, 2006. 368 с.

24. Дмитренко Т.І. Теорія та методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ: Вища школа, 1999. 256 с.

25. Евсеев С. П., Шапкова Л. В. Адаптивная физическая культура : учеб. пособ. М. : Сов. спорт, 2000. 240 с.

26. Єдинак Г. А. Передумови організації та формування змісту рухової діяльності дітей з церебральним паралічем : навч. посібник. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2007. 121 с.

27. Єдинак Г. А. Технологія використання засобів фізичної культури в руховій діяльності дітей з церебральним паралічем у спеціальних навчальних закладах : метод. рекомендації. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2007. 89 с.

28. Єдинак Г. А. Фізичне виховання дітей з церебральним паралічем : монографія. Кам'янець-Подільський : ПП Буйницький О. А., 2009. 394 с.

29. Єфименко М.М. Програма з фізичного виховання дітей раннього та дошкільного віку "Казкова фізкультура". Тернопіль : Мандрівець, 2014. 52 с.

30. Загородня Л.П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 272 с.

31. Ільницький В.І. Фізичне виховання у дитячих садках. Тернопіль, 2000. 264 с.

32. Кожухова Н.Н., Рыжкова Л.А., Борисова М.М.. Теория и методика физического воспитания детей дошкольного возраста : схемы и таблицы. Москва: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2003. 192 с.

33. Коррекционные подвижные игры и упражнения для детей с нарушением в развитии : учеб. пособ. / под общ. ред. Л. В. Шапковой. М. : Советский спорт, 2002. 212 с.
34. Круцевич Т. Ю., Воробьев М. И. Контроль в физическом воспитании детей, подростков и юношей : учеб. пособ. Київ : ТОВ «Поліграф-Експрес», 2005. 195 с.
35. Курдыбайло С. Ф., Евсеев С. П., Герасимова Г. В. Врачебный контроль в адаптивной физической культуре : учеб. пособ. М. : Советский спорт, 2003. 184 с.
36. Левченко И. Ю., Приходько О. Т. Технологии обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата : учеб. пособ. М. : Академия, 2001. 186 с.
37. Литош Н. Л. Адаптивная физическая культура : психолого-педагогическая характеристика детей с нарушениями в развитии : учеб. пособ. М. : СпортАкадемПресс, 2002. 140 с.
38. Лытаев С. А., Шанин Ю. Н., Шевченко С. Б. Адаптивные механизмы системы движения. Патогенетическое обоснование раннего восстановительного лечения ортопедо-травматологических больных. СПб : Воен.-мед. Академия ; ЭЛБИ, 2001. 270 с.
39. Мамайчук И. И. Психология дизонтогенеза и основы психокоррекции : монография. СПб : Издательство Санкт-Петербургского университета, 2000. 166 с.
40. Мастюкова Е. М. Физическое воспитание детей : учеб. пособ. М. : Просвещение, 1991. 159 с.
41. Мерзлікіна О. А. Методичні рекомендації з корекції рухових функцій дітей. Львів : ЛКА, 2002. 58 с.
42. Мухін В. М. Фізична реабілітація : навч. посіб. Київ : Олімп. л-ра, 2000. 423 с.

43. Нестеренко Г.О. Особистість у нелінійному суспільстві : монографія. Запоріжжя : Просвіта, 2004. 140 с.
44. Організація оздоровчої роботи в ДНЗ / Упорядн. Л.А. Швайка. Харків. Вид. група «Основа». 2011. 319 с.
45. Основи психології і педагогіки : навч. посіб. / Ред. А. В. Семенова. Київ : Знання, 2007. 341 с.
46. Педагогика /В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. Москва : Школа-Пресс, 1998. 512 с.
47. Пирогова Е.А. Влияние физических упражнений на работоспособность и здоровье человека. Київ. Здоров'я, 2003. 127 с.
48. Платонов К.К. Система психологии и теория отражения. Москва. Наука, 1982. 309 с.
49. Поніманська Т.І. Теоретико-методичні засади гуманістичного виховання дітей дошкільного віку. Рівне : РДГУ, 2006. 364 с.
50. Приходько Ю.О. Генезис провідних ставлень дитини дошкільного віку як основа її особистісного розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук. Київ, 1997. 40 с.
51. Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт». Тернопіль : Мандрівець, 2012. 104 с.
52. Прус С. В., Верева Н. Б., Авдюхова О. О. Аналіз показників пізнавальної здатності і деяких інших аспектів психічної діяльності у дітей-інвалідів у центрі медичної соціально-трудової та професійної реабілітації санаторію «Хаджибей» у 2003–2004 роках. *Соціальна педіатрія*. 2005. С. 321–323.
53. Психология личности : Словарь-справочник /под ред. П.П. Горностая и Т.М. Титаренко. Киев : Рута, 2001. 320 с.
54. Психологічне здоров'я дошкільників / Уклад. Т.І. Пришепа. Харків.: Вид. група «Основа», 2011. 239 с.

55. Психологічне здоров'я дошкільників / Уклад. Т.І. Пришепа. Харків.: Вид. група «Основа», 2011. 239 с.
56. Сенько Ю.В. Гуманитарные основы педагогического образования : курс лекцій : учеб. пособ. для вузов. Москва : Академия, 2000. 235 с.
57. Стандартні правила щодо урівняння можливостей рухових функцій. Організація Об'єднаних Націй : довідник. Львів, 1998. 47 с.
58. Степаненкова Э.Я. Теория и методика физического воспитания и развития ребенка: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва. Издательский центр «Академия», 2001. 368 с.
59. Тельков Ю. В. Эффективность комплексной программы физкультурно-оздоровительных мероприятий для детей с 5–14 лет : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 РГАФК. М., 2002. 22 с.
60. Технологии физкультурно-спортивной деятельности в адаптивной физической культуре : учеб. пособ. / авторы-составители О. Э. Аксенова, С. П. Евсеев ; под ред. С. П. Евсеева. М. : Сов. спорт, 2004. 296 с.
61. Фізичне виховання, основи здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / О.Л. Богініч, Н.В. Левінець, Л. В. Лохвицька, Л. А. Сварковська. Київ. Генеза, 2013. 127 с.
62. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2000. 554 с.
63. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта. Москва. Академия, 2002. 115 с.
64. Частные методики адаптивной физической культуры : учеб. пособ. / под ред. Л. В. Шапковой. М. : Сов. спорт, 2003. 464 с.
65. Чудная Р. В. Адаптивное физическое воспитание : учеб. пособ. Київ : Наукова думка, 2000. 380 с.
66. Чудная Р.В. Адаптивное физическое воспитание. Київ. Наукова думка, 2000. 360 с.

67. Шебеко В.Н. Методика физического воспитания в дошкольных учреждениях: учебник для учащихся пед. колледжей и училищ. Харьков: Университет, 2002. 285 с
68. Шелякин А. М. Нейрофизиологический анализ изменений функционального состояния у детей в ходе коррекции двигательных расстройств, приемами функционального биоуправления : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 РГАФК. М., 2002. 22 с.
69. Шишкина В.А. Физическое воспитание дошкольников. Харьков, Наука. 2003. 162 с.
70. Barry, M. J. (1996). Physical therapy interventions for patients with movement disorders due to cerebral palsy. *Jour. Child. Neurol. Suppl.* 24. pp. 51–60.
71. Bobath, K., Bobath B. (1983). *Die motorische Entwicklung bei zerebral paresen*. Stuttgart : Thieme.
72. Bringas-Grande, A. (2002). Cerebral palsy in childhood : 250 cases report. *Rev. Neurol.* 2002. Vol. 35. № 9. pp. 812–817.
73. Bumin G. (2001). Effectiveness of two different sensory-integration programmers for children with spastic diplegic cerebral palsy. *Disabil. Rehabil.* Vol. 23. № 9. pp. 394–399.
74. Cogan, K. L., Tyier, N. K., Turner, P. (1999). Mother-child Interaction in young physically handicapped children. *American J of Mental Deficiency.* Vol. 77. pp. 492–497.
75. Chia, M., Lee K. S., Teo-Koh, S. M. (2002). Exercise performance of young people with intellectual disability. *MINDS Millennium Conference. Singapore.* pp. 56–68.
76. Cook, A. M. (2002). Development of a robotic device for facilitating learning by children who have severe disabilities. *IEETrans. Neurol. Syst. Rehabil. Eng.* Vol. 10. № 3. pp. 178–187.
77. Evarts, E. (2005). *The Brain*. Springfield : C. Tomas publisher.

78. Fay, T. (1948). Neuromuscular aspects of therapy. *Archives of physical medicine & rehabil.* Vol. 29. pp. 327–334.

79. Flett, P. J. (2003). Rehabilitation of spastically and related problems in childhood cerebral palsy. *J. Paediatr. Child. Health.* Vol. 39. № 7. pp. 6–14.

80. Fowler, E. G. (2001). The effect of quadriceps femoris muscle strengthening exercises on spasticity in children with cerebral palsy. *Phys. Therapy.* Vol. 81. № 6. pp. 1215–1223.

81. Kabat, H. (1950). Central mechanisms for recovery of neuromuscular function. *Phys. Theraphy Rev.* Vol. 112. Pp. 23–29.

82. Kazak, A. E. (1987). Families with disabled children : stress and social networks in three samples. *J of Abnormal Child Psychology.* Vol. 41. № 3. pp. 137–146.

83. Knutsson, E. (1980). Muscule activation patterns of gain in spastic hemiparesis paraparesis and cerebral palsy. *Scand. G. Rehabil. Med.* № 7. (Suppl. 23). pp. 47–52.

84. naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/52-dvadtsyat-druga-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/537-suchasni-metodi-fizichnoji-reabilitatsiji-ditej-doshkilnogo-viku-khvorikh-na-tserebralnij-paralich

Список опублікованих праць за темою дипломної роботи магістра

85. Рябко А., Галаманжук Л. Особливості педагогічного впливу на розвиток рухової функції дошкільників із церебральним паралічем під час фізичного навантаження. *Оздоровчо-рекреаційна рухова активність у сучасному суспільстві* : матеріали Міжн. наук-пр. інтернет-конференції (м. Чернівці 10.11.2020) / за редакцією Я. Б. Зорія. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2020. С. 239-241.